

מעניני דיומא - שיעור 648

I. מתנות לאביונים - אין מדקדקין אם הוא עני או לא אלא כל הפושט ידו נותנים משום דמתנות לאביונים לאו משום צדקה אלא משום שמחת פורים ולכן נותן לכל מי שפושט ידו (שו"ת חתם סופר ע"ג) ואפילו לעכו"ם משא"כ מעשר כספים ואבאר

II. הערות בעניני פרשת זכור

(א) אם נשים חייבות במצות זכירת עמלק - עיין בספר החינוך (מלוה תר"ג) דנשים פטורות דעיקר הטעם לזכירה כדי להלחם בעמלק ונשים אינם בנות מלחמה (סוטה מ"ד:) וכ"כ השו"ת תורת חסד (ל"ו) ועיין בכאר היטב (תרפ"ה - ז) וע"ע במנחת חינוך (תר"ג) שסבר שנשים חייבות (ל) לפי שאין זה מ"ע שהזמן גרמא (ב) שלמלחמת מצוה אפילו כלה מחופתה מחויבת (ג) ויש בו לאו דלא תשכח (ד) מצות הזכירה ומצות המחיה שתי מצוות לכן אם פרשת זכור מדאורייתא אף הנשים חייבות אמנם אם הוא רק תקנת חכמים לא תקנו על הנשים דכבודה בת מלך פנימה ויכולות ליוצאות ידי חובתן בסיפור בלבד (שו"ת תורת חסד ה"ל) ויש מתרצין ע"ז דכוונת חז"ל שבמלחמת מצוה שעל הנשים להיות לעזר לאפות ולבשל ולא להלחם וגם אין לחייבן משום דלאו דלא תשכח דאין הלאו אלא לקיים העשה של זכירת עמלק בפה ואם אין עשה אין לאו וגם דהוי מ"ע שהזמן גרמא משום דלילה לאו זמן מלחמה הוא אמנם רב נתן אדלר מחייבות את הנשים לבוא לבית הכנסת בשבת זכור **(ב) להוציא ס"ת בשביל נשים** לכאורה תלוי בהמחלוקת הנ"ל ובגליל העליון באונגארן נהגו להוציא ס"ת לנשים (שו"ת קנין תורה ז - ג') ועיין בשו"ת בנין ציון שאפילו להסוברים שנשים חייבות בקריאת זכור מ"מ אינם מצטרפות לעשרה וכן אמר הגרי"ש אלישיב שפשוט שצריך עשרה גברים בבית הכנסת (הליכת בת ישראל דף רנ"ו - ג) וע"ע במקראי קודש (הרי"ו - ו) דשאני קריאת המגילה דנשים מצטרפות דהתם הענין משום פרסומי ניסא משא"כ פרשת זכור הוא משום דבר שבקדושה צריך עשרה אמנם האר"י ז"ל היה מוציא ס"ת לקריאת שנים מקרא ואחד תרגום וסוף דבר אפילו אם מוציא ס"ת בשבילן אין מברכים עליו דספק ברכות להקל

III. תענית אסתר המוקדמת למעוברת ולמינקת - עיין ברמ"א (תרפ"ו - ז) דתענית זו אינה חובה לכן יש להקל בו לעת הצורך כגון מעוברת או מינקת ואפילו רק כואבי עינים שאם מצטערים הרבה לא יתענו ובאליהו רבה החמיר אך ביולדת כל ל' יום גם הוא היקל (מ"ב ז) אמנם בתענית אסתר המוקדמת יש להקל (ל) דמדינא המעוברת ומינקת אינן מתענין אפילו בג' תעניות (ב) ותענית אסתר יותר קל (ג) היא מוקדמת ואפילו בט"ב שנדחה מעוברת שיש מיחוש קצת מותרת לאכול (בה"ל תקל"ט - ט ד"ה ולינו)

IV. מחצית השקל - עיין ברמ"א (תרל"ד - ה) שיש ליתן קודם פורים מחצית השקל זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר ונותנין בליל פורים קודם שמתפללים מנחה ועיין במג"א (ז) דיתן בפורים שחרית קודם המגילה וכשחל פורים ביום ראשון יש שנהגו לתת שתי פעמים ביום התענית וביום הפורים בשחרית ודוקא לעצמו (דרכי חיים ושלום אות תתמ"ג) וכל אחד כמנהג מקומו

V. הבדלה קודם או אחר המגילה

(א) מוצאי שבת צריך לומר ברוך המבדיל בין קודש לחול קודם שמביא המגילה לבית המדרש וזה פשוט
(ב) קורין המגילה ואח"כ מבדילין (רמ"א תרל"ג - ה) ובורא מאורי האש מברכין בהבדלה בביתו ולא קודם המגילה

VI. ברוב עם הדרת מלך (משלי י"ד - כ"ח) בקריאת המגילה

(א) ללכת למנין היותר גדול - עיין במ"ב (תרפ"ז - ז) שהביא הח"א שמי שמתפלל כל השנה בקביעות בבית הכנסת אינו צריך לילך לבית הכנסת היותר גדול דאטו כל בתי כנסיות קטנות שיש בעיר מחוייבים כולם לילך לביהכ"נ הגדולה אבל אם בעה"ב יש לו

מנין בכיתו צריך לילך משום פרסומי ניסא דב"ע (שער הציון י) אמנם יש גוערין על המנהג שביום פורים מתפללים בזמנים שונים בכמה מנינים בבית המדרש אחד דקריאת המגילה מדברי קבלה ביום וברוב עם ה"מ (פסקי תשובות תרפ"ז - ג בשם משנה שכיר ק"ד)

(ב) **ברוב עם לנשים** - עיין במ"ב (תרפ"ט - ה) שצריך האיש לקרותה בכיתו לפני התולות ורק בקצת מקומות נוהגין שהן הולכות לביהכ"נ ועיין בשער הציון (ט"ו) דאשה אינה מוצאין נשים רבות דזילותא בהו מילתא והטעם הדבר דכל כבודה בת מלך פנימה ועוד אינה מחויב בקריאה רק בשמיעה ולכן יותר טוב להבנים שהגיע לחינוך לילך לביהכ"נ והנשים שמרות התינוקים (חלקת יעקב ג - קמ"ד) אמנם ע"ע בח"א (קג"ה - ז) דמצוה מן המובחר לילך לביהכ"נ הוא ואשתו דברוב עם הדרת מלך ועוד דאשה הוי חד דרבנן והבנים בני חינוך הוי ב' דרבנן איברא עיין בתשובות והנהגות (ד - זף ת"ג) דדעת הגר"א שקטנים חייבין מעיקר תקנת מגילה ולא רק מדין חינוך דהיינו "וזכרם לא יסוף מזרעם" ואבאר

VII. זכר למחצית השקל נתן הגרשז"א שלש חצאי דולר שהיו מוכנים בביהכ"נ עבור כל אחד מבני ביתו ומ"מ בדיעבד סגי ליתן כל סכום שהוא לצדקה ולכל הפחות שוה פרוטה (הליכות שלמה זף שכ"ו) ועיין בבה"ל (תרנ"ד ד"ה ויש ליתן) ובפסקי תשובות (תרנ"ד - ז) ואבאר

VIII. דעת רב שלמה זלמן אויערבאך דאין יוצאין ידי חובת מקרא מגילה בשמיעתה ע"י רמקול וטלפון (מנחת שלמה קמ"ח - ט) ועיין באג"מ (ז - ק"ס ח - קכ"ו) שהיה מסופק בדבר וזקנה שאינה שומעת כל תיבה צריך לקרות לה להפיס דעתה ולכבודה

IX. אם מותר לאכול ארוחת הבוקר קודם משלוח מנות ומתנות לאביונים עיין במ"ב (תרנ"ה - סקט"ו) שכתב דסעודה שקורין סעודת פורים אין עיקר הסעודה דהרי עיקר החיוב כבר יצא בסעודה ראשונה

X. אשה שזמנה לילך למקוה בליל פורים יש לה לאכול בשר ביום (שערים מצויינים בהלכה בשם מור וקציעה) משום דיש חיוב בשר בפורים

XI. אם צריך משלוח מנות דוקא על ידי שליח

(א) **עיין במ"ב** (תרנ"ה - סק"ח) שהביא השו"ת בנין ציון שנסתפק בזה

(ב) **ובשו"ת בנין ציון** (מ"ד) כתב דלב' טעמים דשילוח מנות (התה"ד - רווח לסעודת פורים והמנות לוי - ריעות) גם בנותן הוא בעצמו ליד חבריו יוצא ומה דכתיב לשון שליחות הוא להורות דשילוח לבד יצא אפילו אין חבריו רוצה לקבל ואולי לכתחלה טוב יותר לשלוח המנות ע"י אחר

(ג) **ושליחות הוא לקולא שלא יאמרו מצוה בו יותר משליחותו** בוטשאטש (תרנ"ה)

(ד) **ועיין בשו"ת האלף לך שלמה** (שפ"ג) דאם איהו לא מצי עביד גם שלוחו לא מצי עביד

(ה) **עיין בשו"ת מהרי"א אסאד** (ר"ה) דשלח ע"י הדואר יוצא משמע אפילו ע"י גוי או כלב וא"א לומר דאדם גרוע מכלב או גוי

(ו) **עיין בכף החיים** (תרנ"ה - מ"ח) דמצינו בתורה בכמה מקומות לשון משלוח ואינו ע"י שליח (כנח וישלח ידו ויקחם וגבי אברהם וישלח אברהם את ידו)

XII. עשרת הדברות לשמחת פורים ואבאר

(א) ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך (ו) ולא ילבש גבר שמלת אשה

(ב) כבד את אביך ואת אמך (ז) ולא יחסר אפילו תיבה אחת מקריאת המגילה

(ג) ונשמרתם מאד לנפשתיכם (ח) ולא יעסק באחיזת עינים

(ד) ולא יחלל את שם ה' אלקיך (ט) ולא ישכח לברך ברכת המזון ותפלת ערבית וק"ש כהגון

(ה) ולא יבזה רב ות"ח ושאר אנשים (י) ולא יבטל סדרו הלימוד של מוצאי פורים

XIII. מצות משלוח מנות עיין בשיעור 302 (VI)

XIV. חינוך לקטנים וחיובי נשים בעניני פורים עיין בשיעור 225

נפסם לעילוי נשמות אביו אורי ר' אליעזר ליפא ב"ר יעקב ארזכי ע"ה אלא אורח' האשה רחל ב"ר גרשון חנוך הסניך הכהן ע"ה